POPULAȚIA DIN SPAȚIUL BUCOVINEI ÎN PERIOADA 1940–2002

CONSTANTIN UNGUREANU

Die Bevölkerung der Bukowina in der Periode 1940–2002

(*Zusammenfassung*)[*]

Im Laufe von 50 Jahren (1941–1992) vergrösserte sich die Anzahl der Einwohner im historischen Raum der Bukowina mit cca. 380 000 Personen (von 777 044 im April/September 1941 zu 1 157 205 in 1989/1992). Die Anzahl der Einwohner vermehrte sich mit cca 200 000 im Norden der Bukowina, bzw. mit cca 180 000 im südlichen Teil der Provinz. 1941 lebten im historischen Raum der Bukowina 407 653 (52,5%) Rumänen, cca. 256 800 (33%) Ukrainer und Huzulen, 69 030 (8,9%) Juden, 20 057 (2,6%) Polen, cca. 9 600 Magyaren, 7 130 Deutsche, 2 678 Russisch-Lippowaner und andere waren verschiedener Herkunft. Zwischen 1989 und 1992 wohnten im demselben Raum 586 917 (50,7%) Rumänen. Diese waren in 74 475 Rumänen und 32 612 Moldauer eingeteilt. Dazu kamen noch 481 414 (41,6%) Ukrainer, 54 568 (4,7%) Russen, 16 239 (1,4%) Juden, 7 301 Polen und 10 766 von anderen Nationalitäten.

Im nördlichen Teil der Bukowina erhöhte sich in der Periode 1941–1989 das Prozent der Ukrainer von 51–52% zu 71,8%, während die rumänische Bevölkerung sank von 31,1% zu 16,3%. Im Süden der Bukowina wuchs die rumänische Bevölkerung zwischen 1941 und 1942 von 82,9% zu 95,8% an und das Prozent der Ukrainer nahm von 4,3% zu 2% ab. Im Laufe eines halben Jahrhunderts verringerte sich wesentlich die Anzahl der Juden in der Bukowina.

In den Jahren 2001–2002 lebten in der ehemaligen Bukowina 1 130 632 Personen, mit 26 573 weniger als zwischen 1989–1992. Der Muttersprache nach erklärten sich 566 137 (50,1%) Einwohner als Rumänen (einschliesslich Moldauer), 513 626 (45,4%) – als Ukrainer, 41 952 (3,7%) – als Russen, 3 612 (0,3%) als Polen. In den Jahren 2001/2002 war die Anzahl der Rumänen der Muttersprache nach kleiner als die der rumänischen Ethnika in der Periode 1989–92. In derselben Periode vergrösserte sich die Anzahl der Ukrainer, die des Ukrainischen mächtig waren, mit 32 212 Personen. Folglich verminderte sich die Bevölkerung der Rumänen (von 50,7% zu 50,1%) und erhöhte sich die Anzahl der Ukrainer (von 41,6% zu 45,4%).

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Region Czernowitz, Bezirk Suczawa, Volkszählungen, Bevölkerung, Rumänen, Ukrainer, Deutsche, Russen, Juden.

[*] Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIV**, 1 (48), p. – , Rădăuţi – Bucureşti, 2017

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

Populaţia Bucovinei în perioada interbelică

După unirea Bucovinei cu România, mulţi funcţionari, intelectuali, militari de alte etnii au plecat din acest teritoriu. În anul 1919, potrivit unor estimări ale autorităţilor române, în Bucovina locuiau 811 721 de persoane, dintre care 378 859 (46,7%) erau români, 227 361 (28%) – ucraineni, 88 666 (10,9%) – evrei, 68 075 (8,4%) – germani, 34 119 (4,2%) – polonezi şi 14 641 (1,8%) – alte naţionalităţi. Faţă de recensământul oficial austriac din anul 1910, populaţia Bucovinei se mărise cu numai 11 623 de persoane, constatându-se, totodată, o creştere a numărului românilor cu 105 605 persoane şi o diminuare a numărului ucrainenilor cu 77 740 de persoane. Cele mai mari deosebiri între numărul românilor şi cel al ucrainenilor s-au consemnat în judeţele cu populaţie mixtă Cernăuţi, Siret, Storojineţ şi Văşcăuţi. Discrepanţele atât de mari între anii 1910 şi 1919 se explică prin modalitatea diferită de apreciere a etniei locuitorilor. În anul 1919, a fost estimată naţionalitatea locuitorilor, adică au fost consideraţi mulţi bucovineni români, chiar dacă unii cunoşteau doar superficial limba română, dar erau conştienţi de trecutul lor românesc[1].

În perioada interbelică, în România a fost realizat un singur recensământ – la 29 decembrie 1930. Acest recensământ a înregistrat naţionalitatea (neamul), limba maternă şi confesiunea locuitorilor, ceea ce a permis o evaluare mai corectă a repartiţiei persoanelor recenzate pe naţionalităţi. În anul 1930, populaţia judeţelor Bucovinei era de 853 009 persoane, inclusiv 379 691 (44,5%) de români, 248 567 (29,1%) de ucraineni (inclusiv 12 437 de huţuli), 92 492 (10,8%) de evrei, 75 533 (8,9%) de germani, 30 580 (3,6%) de polonezi, 11 881 (1,4%) de maghiari, 7 948 de ruşi, 2 164 de ţigani şi 4 153 de alte etnii. În localităţile urbane, trăiau 228 056 de persoane (26,7% din totalul populaţiei), inclusiv 33% români, 30% evrei, 14,7% germani, 13,9% ucraineni şi 6,3% polonezi. Marea majoritate a populaţiei rurale era reprezentată de români (48,7%) şi ucraineni (34,7%), urmaţi de germani (6,7%), evrei (3,9%) şi polonezi (2,6%)[2].

În partea de nord a Bucovinei, românii erau concentraţi în sudul judeţelor Cernăuţi şi Storojineţ. Celelalte plase din nordul şi vestul Bucovinei erau locuite compact de ucraineni[3]. Oraşele Cernăuţi şi Storojineţ erau populate, în principal, de

[1] Ioan Scurtu, Liviu Boar (coordonatori), *Minorităţile naţionale din România, 1918–1925. Documente*, vol. I, Bucureşti, Editura Arhivelor Statului din România, 1995, p. 185.

[2] *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. II, partea I, Bucureşti, Institutul Central de Statistică, 1938, p. 120–123 (jud. Cernăuţi); p. 356–357 (jud. Rădăuţi); p. 430–433 (jud. Storojineţ); Vladimir Trebici, *Bucovina. Populaţia şi procesele demografice (1775–1993)*, Cluj-Napoca, Fundaţia Culturală Română, 1994, p. 25.

[3] Vezi harta Bucovinei după neam (1930) la adresa http://historymaps.ro/?p=2508 (accesată la data de 20 ianuarie 2017).

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

români, evrei, germani, ucraineni şi poloni, dar nicio naţionalitate nu avea o majoritate absolută.

În anul 1930, în componenţa judeţelor bucovinene au fost incluse 15 sate, care până la 1918 nu s-au aflat în componenţa Bucovinei istorice. La judeţul Cernăuţi era inclus satul Revcăuţi; în judeţul Rădăuţi – Verpolea; în judeţul Suceava – Burdujeni şi Mitocel; în judeţul Câmpulung – 11 sate. În aceste 15 sate locuiau 14 021 de persoane, dintre care 11 664 erau români, 1 407 – evrei, 509 – germani, 335 – ucraineni[4]. În acelaşi timp, satul bucovinean Buneşti era inclus la judeţul Baia. Pentru a face o comparaţie exactă cu recensămintele austriece trebuie exclusă din calcule populaţia acestor localităţi. Astfel, în anul 1930, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 839 519 persoane, inclusiv 368 539 (43,9%) de români, 248 232 (29,6%) de ucraineni, 91 089 (10,8%) de evrei, 75 039 (8,9%) de germani, 30 569 (3,6%) de polonezi, 11 867 (1,4%) de maghiari, 7 911 (0,9%) ruşi, 2 133 de ţigani şi 4 140 de alte etnii. Structura etnică a celor cinci judeţe bucovinene era următoarea:

Populaţia Bucovinei istorice, în 1930, după neam[5]

Judeţul	**Total**	**Români**	**Ucraineni**	**Germani**	**Evrei**	**Poloni**	**Maghiari**	**Alţii**
Cernăuţi	305301	78051	136057	19586	51245	15243	610	4509
Câmpulung	87038	51023	6546	18632	7583	1727	93	1434
Rădăuţi	160264	88494	26160	17857	11502	2311	10291	3649
Storojineţ	169894	57595	77385	8990	15322	7985	62	2555
Suceava	116491	92864	2084	9959	5 433	3303	811	2037
Sat Buneşti	531	512		15	4			
Total	**839519**	**368539**	**248232***	**75039**	**91089**	**30569**	**11867**	**14184****
		43,9%	**29,6%**	**8,9%**	**10,8%**	**3,6%**	**1,4%**	**1,7%**

* Inclusiv 12 437 de huţuli.
** Inclusiv 7 911 ruşi şi 2 133 de ţigani.

Rezultatele recensământului sunt puţin diferite după criteriul „limba maternă”. În localităţile din Bucovina istorică, 340 106 (40,5%) locuitori considerau româna drept limbă maternă, 279 821 (33,3%) – ucraineana, 93 367 (11,1%)– germana, 72 942 (8,7%) – idiş, 28 404 (3,4%) – polona, 11 851 (1,4%) – maghiara, 11 203 – rusa, 217 – ţigănească şi 1 608 – alte limbi[6]. Astfel, români, „după limba maternă”, erau cu 28 433 mai puţini decât „după neam”, iar ucraineni – cu 31 589 mai mulţi. Din cei 91 089 de evrei, declaraţi „după neam”, 72 942 aveau ca limbă maternă idiş, diferenţa constituind-o cei care au declarat ca limbă maternă germana, eventual ucraineana. Diferenţe notabile se constatau la germani, între „neam” (75 039) şi „limba maternă” (93 367). Aşadar, un număr mare de

[4] Calculat după datele recensământului din 1930.
[5] *Ibidem.*
[6] *Ibidem.*

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

români, mai ales din localităţile cu populaţie mixtă, s-au declarat vorbitori de ucraineană, iar peste 18 mii de evrei, majoritatea din oraşul Cernăuţi, continuau să considere germana drept limbă maternă.

Cele mai mari discrepanţe privind numărul românilor şi cel al ucrainenilor, după neam şi limba maternă, au fost înregistrate în localităţile: Camena, Cuciurul Mare, Mihalcea (judeţul Cernăuţi); Adâncata, Banila pe Siret, Bobeşti, Broscăuţii Noi, Căbeşti, Comareşti, Costeşti, Davideni, Dumbrava Roşie, Panca, Petriceni (judeţul Storojineţ); Bălcăuţi, Cerepcăuţi, Milişăuţi, Negostina, Rogojeşti, Cândeşti, Gârbăuţi, Volcineţ (judeţul Rădăuţi); Călineşti Ienachi, Danila, Dărmăneşti, Ipoteşti, Mărăţei, Şerbăuţi (de lângă oraşul Siret). Cele mai multe dintre satele menţionate erau amplasate în zone compacte, situate la nord-vest de oraşul Storojineţ, la sud de Cernăuţi, la nord de oraşul Suceava sau în apropierea oraşului Siret[7].

În localităţile Bucovinei istorice, structura confesională a populaţiei era următoarea: 601 943 (71,7%) de ortodocşi, 97 793 (11,6%) de romano-catolici, 91 698 (10,9%) de mozaici, 20 631 (2,5%) de luterani, 19 216 (2,3%) de greco-catolici, 3 218 lipoveni, 234 de armeni catolici şi 139 de armeni ortodocşi, 533 de calvini, 1 141 de baptişti, 911 adventişti şi 2 062 de alte confesiuni[8]. Comparativ cu recensământul austriac din anul 1910, numărul populaţiei ortodoxe a crescut cu peste 54 de mii de persoane. Timp de două decenii, a crescut şi numărul luteranilor şi cel al calvinilor, în schimb s-a diminuat numărul locuitorilor de confesiune romano-catolică, greco-catolică şi mozaică, precum şi numărul armenilor catolici şi ortodocşi. În perioada respectivă, a crescut ponderea populaţiei ortodoxe (de la 68,4% la 71,7%), dar s-a diminuat proporţia locuitorilor romano-catolici (de la 12,3% la 11,6%), greco-catolici (de la 3,3% la 2,3%) şi, mai ales, mozaici (de la 12,9% la 10,9%). Era un proces firesc de reducere treptată a procentului locuitorilor de alte confesiuni şi de creştere mai rapidă a numărului locuitorilor de credinţă ortodoxă. În anul 1930, apar pentru prima dată în statistici credincioşii neoprotestanţi, precum baptiştii sau adventiştii.

Localităţile urbane continuau să aibă cea mai diversă structură confesională, pe când marea majoritate a populaţiei din zona rurală era ortodoxă. În anul 1930, în localităţile urbane din Bucovina locuiau circa 228 de mii de persoane, dintre care 42,7% ortodocşi, 30,1% mozaici, 18,2% romano-catolici, 4,8% greco-catolici, 3,4% luterani. În localităţile urbane, trăia atunci circa 75% din numărul total al evreilor, 57,1% din greco-catolici, 42,5% din romano-catolici, 37,2% din luterani, dar numai 16,2% din totalul credincioşilor ortodocşi din Bucovina. Municipiul Cernăuţi era locuit, în anul 1930, de 112 427 de persoane, dintre care 42 932 (38,2%) erau mozaici, 35 387 (31,5%) – ortodocşi, 21 232 (18,9%) – romano-

[7] Vezi hărțile Bucovinei, după neam și limba maternă (1930) la adresa http://historymaps.ro/?p=2508 (accesată la data de 20 ianuarie 2017).

[8] Calculat după datele recensământului din 1930.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

catolici, 7 168 (6,4%) – greco-catolici, 4 854 (4,3%) luterani, restul fiind de alte confesiuni[9].

Locuitorii din spațiul Bucovinei în perioada 1940–1944

Până în anul 1940, nu a mai fost organizat un nou recensământ în România. După calculele realizate de către Institutul de Statistică din România, în teritoriul din nordul Bucovinei, care ulterior a fost ocupat, trăiau, la 1 ianuarie 1940, 549 947 de persoane, inclusiv 166 095 (30,2%) de români și 383 852 de persoane de alte naționalități[10].

Evenimentele dramatice din vara anului 1940 au întrerupt brusc viaţa paşnică a locuitorilor Bucovinei. La 26 iunie 1940, Uniunea Sovietică a cerut de la România, în mod ultimativ, cedarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei, cu capitala sa, Cernăuţi. România a fost nevoită să evacueze teritoriile revendicate şi să le cedeze Uniunii Sovietice. În decurs de şase zile (28 iunie – 3 iulie 1940), România a cedat Uniunii Sovietice 50 762 km^2 (inclusiv 6 262 km^2 în Bucovina)[11].

Sesiunea a VII-a a Sovietului Suprem al U.R.S.S., din 2 august 1940, a decis şi a aprobat constituirea R.S.S. Moldoveneşti şi includerea nordului Bucovinei, a judeţelor Hotin, Ismail şi Akkerman din Basarabia, precum şi a opt dintre cele 14 raioane ale R.A.S.S. Moldoveneşti, în componenţa R.S.S. Ucrainene. La 7 august 1940, printr-un decret al prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., a fost luată hotărârea de înfiinţare a Regiunii Cernăuţi, prin includerea nordului Bucovinei, a judeţului Hotin şi a Ţinutului Herţa.

În primul an de stăpânire sovietică, un număr mare de bucovineni s-a refugiat în România. De asemenea, mulţi dintre bucovineni au fost supuşi regimului represiv al autorităţilor sovietice. În toamna anului 1940, în decurs de două luni (17 septembrie – 17 noiembrie), din nordul Bucovinei au fost repatriate în Germania 43 641 de persoane, inclusiv şi câteva mii de români, ucraineni şi reprezentanţi ai altor etnii. În localul Palatului Administrativ din Cernăuţi (fosta Rezidenţă regală), s-a instalat o comisie sovietică pentru înscrierea celor ce doreau să plece în România. Dar, din cei peste 6 000 de bucovineni, care şi-au exprimat dorinţa să se repatrieze, au plecat doar trei transporturi, cu câte 100–

[9] *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930. Populaţia statornică în 1930 după religie*, Bucureşti, Institutul Central de Statistică, 1938, p. 581.

[10] Nicolae Enciu, *Tradiționalism și modernitate în Basarabia anilor 1918–1940. Populația Basarabiei interbelice, aspecte demografice*, Chișinău, Lexon-Prim, 2013, p. 394.

[11] Stephen Fischer-Galaţi, Dinu C. Giurescu, Ioan-Aurel Pop, Ştefan Andreescu (coordonatori), *O istorie a românilor: studii critice*, Cluj-Napoca, Fundaţia Culturală Română, Centrul de Studii Transilvane, 1998, p. 257.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

150 de persoane[12]. Deşi delegaţia sovietică a promis că va soluţiona aceste cereri, în realitate nu s-au efectuat repatrierile promise, iar Comisia de repatriere de la Cernăuţi şi-a suspendat activitatea.

În februarie 1941, a intervenit un anumit dezgheţ în relaţiile româno-sovietice, ceea ce a permis reluarea negocierilor privind problemele repatrierilor. La 15 februarie 1941, şi-a reluat lucrările Comisia de repatriere din Cernăuţi. Această veste s-a răspândit foarte repede, mai ales în satele de pe Valea Siretului, iar un număr mare de români s-a prezentat la autorităţile Raionului Hliboca cu cereri de repatriere. Situaţia incertă a acestor români a creat o stare explozivă, care a atins apogeul la sfârşitul lunii martie.

Prima confruntare dintre românii bucovineni şi armata sovietică s-a produs la 6 februarie 1941. Atunci, circa 150 de persoane[13] (după alte informaţii – aproximativ 400)[14] din satele din stânga Prutului, Mahala, Buda, Cotul-Ostriţei şi Boian au încercat să treacă graniţa în apropiere de satul Lunca. Acolo, însă, în lunca Prutului, au fost întâmpinaţi cu focuri de mitralieră de către grănicerii sovietici şi doar 56 dintre ei au reuşit să se salveze. 44 de participanţi la această acţiune au fost arestaţi, dintre care 12 au fost condamnaţi la moarte, iar ceilalţi 32 – la 10 ani de închisoare[15].

Cea mai mare tragedie s-a produs la 1 aprilie 1941, când circa 2 000 de locuitori din satele de pe Valea Siretului au încercat să se refugieze în România. Aceştia au fost opriţi de către grănicerii sovietici în apropiere de satul
Fântâna Albă, unde circa 200 de oameni au fost împuşcaţi, mulţi au fost răniţi sau, mai târziu, arestaţi şi suspuşi regimului represiv. De asemenea, la 1 aprilie, în jurul orei 19, un grup de circa 100 de locuitori ai satelor Carapciu, Iordăneşti şi Prisăcăreni a fost atacat lângă graniţă, 24 dintre locuitori fiind ucişi, iar alţi 43 răniţi[16].

După aceste evenimente tragice, repatrierea sau refugierea în România a devenit practic imposibilă. Totodată, şi autorităţile române au luat măsuri pentru limitarea imigrărilor din teritoriile ocupate. Astfel, în perioada martie–iunie 1941 au fost repatriate doar circa 1 000 de persoane[17]. În data de 13 iunie 1941, numai din regiunea Cernăuţi circa 13 000 de bărbaţi, femei şi

[12] M. A. Căruntu, *Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940 – iunie 1941)*, în „Glasul Bucovinei". Revistă trimestrială de istorie şi cultură, Cernăuţi–Bucureşti, anul VI, nr. 4, 1999, p. 53.

[13] Б. Ф. Холодницкий, М. В. Загайний, Б. Ф. Білецкий, *Репресивні акції радянської влади на території Чернівецькоі області в 1940–1941 роках. Питання Історії України*, Чернівці, 1997, p. 220.

[14] M. A. Căruntu, *Vremuri de bejenie*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", Cernăuţi–Târgu Mureş, vol. II, 1993, p. 81.

[15] Б. Ф. Холодницкий, М. В. Загайний, Б. Ф. Білецкий, *op. cit.*, p. 221.

[16] *Ibidem*, p. 221.

[17] M. A. Căruntu, *op. cit.*, p. 60.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

copii, majoritatea români, dar şi mulţi ucraineni, polonezi şi evrei, au fost scoşi din case, din localităţile natale, şi deportaţi în Siberia şi Kazahstan[18]. Mulţi dintre aceşti bucovineni deportaţi au murit de foame şi frig şi nu au mai revenit în locurile natale. La puţin timp după izbucnirea războiului, în noaptea de 23 iunie 1941, circa 3 000 de intelectuali şi personalităţi de frunte din Cernăuţi, majoritatea dintre ei evrei, au fost ridicaţi şi deportaţi în Siberia. Printre aceştia erau şi foştii conducători ai comunităţii, precum şi liderii mişcării sioniste din oraş[19].

Potrivit unor evaluări şi cercetări, realizate de către administraţia civilă românească, în perioada iunie 1940 – iunie 1941, din nordul Bucovinei şi nordul Basarabiei au fost deportate, represate sau au dispărut 36 129 de persoane[20]. Într-un singur an, populaţia Guvernământului Bucovinei s-a redus cu 216 255 de persoane, inclusiv cea a judeţului Cernăuţi – cu 63 877 de persoane, a judeţului Rădăuţi – cu 37 773 de persoane şi a judeţului Storojineţ – cu 31 773 de persoane[21]. Cel mai dramatic s-a diminuat populaţia oraşului Cernăuţi. În anul 1941, locuiau în capitala Bucovinei doar 66 436 de persoane, faţă de 112 427 de persoane în anul 1930[22].

În toamna anului 1941, în nordul Bucovinei locuiau 456 322 de persoane, inclusiv 233 583 (51,2%) de ucraineni, 141 898 (31,1%) de români, 52 590 (11,5%) de evrei, 15 128 de polonezi, 3 446 de germani, 348 de ruși și 9 329 de alte etnii, o bună parte fiind huțuli din zona muntoasă a Bucovinei. În orașul Cernăuți au fost înregistrate atunci doar 78 825 de persoane, inclusiv 45 759 (58%) de evrei, 18 608 (23,6%) români, 8 055 (10%) de ucraineni, 3 523 (4,5%) de polonezi, 2 075 (2,6%) de germani, 204 ruși și 601 persoane de alte etnii[23]. Comparativ cu estimările pentru 1 ianuarie 1940, numărul populației din nordul Bucovinei s-a diminuat cu 93 625 de persoane (numărul etnicilor români s-a diminuat cu 24 197 de persoane).

Schimbări importante s-au produs și în sudul Bucovinei. Deși acest teritoriu a rămas la România, în anul 1940 au fost repatriați și germanii din sudul provinciei (în total 52 129 de persoane, inclusiv un număr mic de români)[24]. În județele din

[18] Constantin Ungureanu, *Populația Bucovinei în anii 1940–1945*, în vol. Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Rudolf Gräf, Corneliu Pădurean (coordonatori), *Mișcări de populație și aspecte demografice în România în prima jumătate a secolului XX*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 227, 231.

[19] David Schaary, *Die jüdische Gemeinde von Czernowitz*, în vol. Harald Heppner (editor), *Czernowitz. Die Geschichte einer ungewöhnlichen Stadt*, Köln-Weimar-Wien, Böhlau, 2000, p. 126.

[20] Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuți (în continuare se va cita A.S.R.C), Fond *P-307*, inv. 1, dosar 3554, fila 33.

[21] Idem, dosar 4099, fila 96.

[22] Idem, dosar 3554, fila 29–32.

[23] https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Recensământul_populației_din_1941_(România) (accesat la data de 18 ianuarie 2017).

[24] Johann Leugner, *40 Jahre seit der Umsiedlung aus der Buchenland (Bukowina)*, în „Kaindl Archiv", Stuttgart, Heft 6, 1987, p. 7.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

sudul Bucovinei au venit mulți refugiați din partea de nord a provinciei. Totodată, câteva mii de evrei din sudul Bucovinei au preferat să se repatrieze în U.R.S.S.[25].

La 6 aprilie 1941, în România a fost organizat un recensământ al populației. Județele Suceava și Câmpulung cuprindeau și câteva sate, care nu erau din spațiul Bucovinei. După calculele noastre, în aprilie 1941, în teritoriul istoric din sudul Bucovinei trăiau 320 722 de persoane: 265 755 (82,9%) de români, circa 16 440 (5,1%) de evrei, 13 721 (4,3%) de ucraineni, 9 539 (3%) de maghiari, 4 929 de polonezi, 3 684 de germani, 2 536 de huțuli, 2 330 de ruși, 469 de țigani, restul de alte etnii[26]. Așadar, în anul 1941, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 777 044 de persoane, dintre care 407 653 (52,5%) erau români, 247 304 (31,8%) – ucraineni, 69 030 (8,9%) – evrei, 20 057 (2,6%) – polonezi, 7 130 – germani, 2 678 – ruși și 23 192 – alte etnii (inclusiv circa 9 600 de maghiari și 9 500 de huțuli).

În lunile următoare, s-a modificat situația etno-demografică din acest spațiu. După recensământul din aprilie 1941, s-a produs repatrierea în masă a maghiarilor din sudul Bucovinei. În intervalul 11 mai – 21 iunie 1941, practic toți maghiarii din cinci sate din Bucovina s-au repatriat în Ungaria[27]. În satele din sudul Bucovinei, populate anterior de germani și maghiari, s-au stabilit cu traiul români, inclusiv mulți refugiați.

La momentul desfășurării recensământului din august–septembrie 1941, în Cernăuți era concentrat un număr mare de evrei din alte localități bucovinene, care în lunile următoare au fost deportați în Transnistria. După unele informații, din Bucovina au fost deportați 43 768 de evrei. În anul 1942, mai locuiau în Bucovina doar 19 375 de evrei, dintre care 16 867 la Cernăuți[28].

La sfârșitul anului 1941, după ce majoritatea evreilor bucovineni a fost deportată în Transnistria, autoritățile române au realizat noi estimări privind populația din Guvernământul Bucovinei. S-a constatat că, în cinci județe din Bucovina istorică (Cernăuți, Câmpulung, Rădăuți, Storojineț și Suceava), locuiau atunci 763 718 persoane: 438 766 (57,4%) de români, 251 228 (32,9%) de ucraineni, 22 432 (2,9%) de huțuli, 22 018 (2,9%) evrei, 18 650 (2,4%) de polonezi, 4 960 de germani, 707 ruși și 4 957 de alte naționalități[29]. În aceste

[25] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 226, 230.

[26] *Recensământul general al României din 1941, 6 aprilie, date sumare provizorii*, București, Institutul Central de Statistică, 1944, p. 73–74, 213–214, 243–244; Viorel Achim, *Evreii în cadrul recensământului general al României din 6 aprilie 1941*, București, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel", Caietele INSHR, nr. 2 (4), 2008, p. 68.

[27] *Recensământul general al României din 1941, 6 aprilie,date sumare provizorii*, p. 213, 244; https://www.monitorulsv.ro/Local/2016-05-13/Cum-au-disparut-13000-de-maghiari-din-Bucovina-in-doar-cateva-saptamani (accesat la data de 18 ianuarie 2017).

[28] Stephen Fischer-Galați, Dinu C. Giurescu, Ioan-Aurel Pop, Ștefan Andreescu, *op. cit.*, p. 282.

[29] A.S.R.C., Fond *P-307*, inv. 1, dosar 4099, fila 95; Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 235.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

calcule erau incluse și 11 sate din județele Câmpulung și Suceava, care nu erau din teritoriul istoric al Bucovinei. În aprilie 1941, în aceste sate trăiau circa 16 mii de locuitori, inclusiv circa 1 300 de evrei la Burdujeni, restul erau români. Așadar, din circa 750 de mii de locuitori din spațiul istoric al Bucovinei, românii constituiau majoritatea (circa 425 de mii, 56–57%), iar ucrainenii (împreună cu huțulii) formau cea mai importantă minoritate – în jur de 273 760 de persoane (36,5%).

Evoluții etno-demografice în spațiul Bucovinei în perioada 1944–1989

Revenirea armatei sovietice în anul 1944 a provocat un nou exod al populaţiei în România. După unele estimări, atunci s-au refugiat în România 32 958 de bucovineni[30]. Totodată, zeci de mii de bărbaţi au fost mobilizaţi pe front, au fost trimişi în diferite regiuni ale U.R.S.S. la refacerea fabricilor, uzinelor sau minelor distruse în timpul războiului ori la tăierea pădurilor în Karelia. După încheierea războiului, au fost repatriaţi şi polonezii din nordul Bucovinei. Între anii 1945 şi 1946 au fost transportaţi în Polonia 10 490 de locuitori din acest teritoriu, inclusiv 8 140 de polonezi, 2 041 de evrei şi 309 de alte etnii[31]. La sfârşitul celui de al Doilea Război Mondial, a emigrat şi majoritatea evreilor, vorbitori de limbă germană. Concomitent, imediat după terminarea războiului, în regiunea Cernăuţi au sosit zeci de mii de specialişti sovietici, activişti de partid, învăţători, muncitori, militari din diferite republici sovietice. După unele date, numai în anul 1946 s-au stabilit în regiunea Cernăuţi 53 690 de persoane din diferite zone ale U.R.S.S., în mare majoritate de origine etnică ucraineană şi rusă[32].

După încheierea războiului, s-a consemnat o creștere continuă a numărului de locuitori, atât în regiunea Cernăuți (nordul Bucovinei), cât și în județul Suceava (sudul Bucovinei). Totodată, în partea de nord a Bucovinei a crescut constant ponderea populației ucrainene, dar și în sud s-a mărit procentul locuitorilor de naționalitate română. Comunitatea românească din regiunea Cernăuți, care constituia circa 20% din populație, a fost divizată artificial în români și moldoveni, iar în școli s-a introdus instruirea în „limba moldovenească”, cu grafie chirilică. În U.R.S.S. (respectiv regiunea Cernăuți), s-au desfășurat recensăminte ale populației în anii 1959, 1970, 1979 și 1989. În aceeași perioadă, în România (județul Suceava), au avut loc recensăminte în anii 1956, 1966, 1977 și 1992.

În această perioadă, în regiunea Cernăuți s-a consemnat următoarea evoluție a populației:

[30] Ion Popescu, Constantin Ungureanu, *Românii din Ucraina între trecut şi viitor. Românii din Regiunea Cernăuţi (studiu etnodemografic şi sociolingvistic)*, Oradea, Editura Primus, 2009, p. 164.

[31] K. Feleszko, *Die Polen in Czernowitz*, în vol. Harald Heppner (editor), *Czernowitz. Die Geschichte einer ungewöhnlichen Stadt*, Köln-Weimar-Wien, Böhlau, 2000, p. 143.

[32] Ion Popescu, Constantin Ungureanu, *op. cit*., p. 198.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

Populația regiunii Cernăuți, după naționalități,
în perioada 1959–1989[33]

Anul	Total	Ucraineni	Români	Moldoveni	Ruși	Evrei	Poloni	Alții
1959	**774 121**	518 189	79 790	71 645	51 268	42 142	6 007	5 080
1970	**844 887**	581 109	84 878	78 390	53 364	37 459	5 275	4 412
1979	**896 508**	629 125	90 485	85 027	59 256	22 281	5 438	4 896
1989	**940 801**	666 095	100 317	84 519	63 066	16 469	4 700	5 635

Așadar, în decurs de trei decenii, numărul locuitorilor regiunii Cernăuți a crescut cu 166 680 de persoane. În aceeași perioadă, proporția ucrainenilor s-a mărit de la 66,9% (1959) la 70,8% (1989). Ponderea populației românești s-a menținut constant la circa 19,6–19,7%; nu s-a modificat nici procentul rușilor (6,6–6,7%), în schimb, s-a diminuat treptat ponderea evreilor (de la 5,4%, în 1959, la 1,7%, în 1989). Marea majoritate a rușilor și evreilor era concentrată în orașul Cernăuți, ucrainenii locuiau compact în nordul, vestul și estul regiunii, iar românii (moldovenii) trăiau preponderent în patru raioane din sudul regiunii (Herța, Hliboca, Noua Suliță, sudul raionului Storojineț) și parțial în orașul Cernăuți. Recensămintele sovietice prezintă informații doar pentru orașe și raioane, nu și pentru fiecare localitate. Regiunea Cernăuți cuprinde atât teritoriul din nordul Bucovinei, cât și parțial nordul Basarabiei (raioanele Hotin, Chelmenți, Secureni și cea mai mare parte din Noua Suliță), precum și zona Herța din Vechiul Regat. Din cauza caracterului rezumativ al recensămintelor sovietice, evoluția etno-demografică din teritoriul istoric al nordului Bucovinei este greu de stabilit.

Județul Suceava cuprinde cea mai mare parte a teritoriului din sudul Bucovinei, dar și un șir de localități care nu s-au aflat în componența Imperiului Habsburgic. Populația județului Suceava s-a modificat în perioada similară după cum urmează:

Populația județului Suceava, după naționalități,
în perioada 1956–1992[34]

Anul	Total	Români	Ucraineni	Germani	Evrei	Poloni	Țigani	Ruși	Maghiari
1956	**507674**	468508	19142	3981	8668	3179	520	2339	697
1966	**572781**	550196	11568	2830	2314	2830	230	1917	608
1977	**633899**	614498	8943	2265	1063	2527	2148	1624	552
1992	**701830**	678510	9549	2376	296	2778	5136	2614	440

[33] Constantin Ungureanu, *Populația Regiunii Cernăuți între 1989 și 2001 (evoluție etnică și lingvistică)*, în „Glasul Bucovinei". Revistă trimestrială de istorie şi cultură, anul XX, nr. 1–4, 2013, p. 143, 147.

[34] *Populația pe naționalități la recensămintele din perioada 1930–1992. Județe, municipii, orașe, comune (date reconstituite)*, București, Institutul Național de Statistică, 1994, p. 580–581.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

În județul Suceava, numărul locuitorilor s-a mărit în decurs de 35 de ani cu 194 156 de persoane. Populația din sudul Bucovinei este mai omogenă decât în nordul provinciei. Ponderea românilor din județul Suceava a crescut de la 92,3% (în 1956) la 96,7% (în 1992). Cea mai importantă minoritate era reprezentată de ucraineni, care în anul 1992 mai constituiau doar circa 1,4% din totalul locuitorilor. Aceştia locuiesc mai compact în câteva sate din nordul județului, numărul lor reducându-se la jumătate față de anul 1956. În județul Suceava există câteva sate cu populație poloneză sau cu ruși lipoveni. Alte minorități istorice locuiesc răzleț, cu preponderență în localitățile urbane.

Locuitorii din teritoriul istoric al Bucovinei în anii 1989 şi 1992

Recensămintele din anii 1989 (regiunea Cernăuți) şi 1992 (județul Suceava) conțin informații mai detaliate despre locuitorii tuturor orașelor, comunelor și satelor. Acest fapt ne permite să calculăm destul de exact structura etnică a populației din teritoriul istoric al Bucovinei pentru anii 1989 şi 1992. Mai dificil este în cazul municipiului Suceava, care cuprinde și cartierul Burdujeni din Vechiul Regat sau orășelul Noua Suliță din regiunea Cernăuți, doar o parte fiind din Bucovina.

Teritoriul istoric din nordul Bucovinei cuprindea municipiul Cernăuți, raioanele Chițmani, Putila, Vijnița, Storojineț, Zastavna (cu excepția satelor Balamutca și Rjavineț), Hliboca (fără satele Tureatca, Sinăuții de Jos și Puieni), 12 sate din raionul Noua Suliță (cu o mică porțiune din centrul raional) și patru sate din raionul Herța. În anul 1989, municipiul Cernăuțiul avea 258 375 de locuitori, inclusiv 171 925 (66,5%) de ucraineni, 45 865 (17,7%) de ruși, 13 017 (5%) români, 6 361 (2,5%) de moldoveni, 15 671 (6,1%) de evrei, 2 205 polonezi[35]. După calculele noastre, în anul 1989, în teritoriul istoric din nordul Bucovinei locuiau 656 445 de persoane, dintre care 471 345 (71,8%) erau ucraineni, 74 475 (11,3%) – români, 32 612 (5%) – moldoveni, 52 878 (8,1%) – ruși, 16 002 (2,4%) – evrei, 4 539 (0,7%) – polonezi și 4 594 – alte naționalități. Raioanele Chițmani, Putila, Vijnița și Zastavna erau locuite compact de către ucraineni. Locuitorii de naționalitate română locuiau compact la sud de orașele Cernăuți și Storojineț[36], constituind 55,2% în raionul Hliboca, 37,5% în Storojineț, 45,4% în satele bucovinene din raionul Noua Suliță. În comunele Boian și Mahala din raionul Noua Suliță, aproape toți locuitorii s-au declarat moldoveni, iar în multe sate de la sud de Cernăuți au fost înregistrați mai mulți moldoveni decât români[37].

În anul 1992, din circa 700 de mii de locuitori din județul Suceava, circa 500 de mii trăiau în teritoriul istoric al Bucovinei. Orașele din sudul Bucovinei erau

[35] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 147.

[36] Vezi harta etnică a teritoriului Bucovinei (1989 şi 1992) la adresa http://historymaps.ro/?p=2510 (accesată la data de 20 ianuarie 2017).

[37] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 155–158.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

populate de 217 119 locuitori, inclusiv 211 792 (97,5%) de români, 1 453 de germani, 1 254 de ucraineni, 876 de țigani, 577 de ruși, 543 de polonezi, 296 de maghiari, 234 de evrei, 94 de alte etnii. Satele din sudul Bucovinei erau locuite de 283 641 de persoane, dintre care 268 038 (94,5%) erau români, 8 815 (3,1%) – ucraineni, 2 700 (0,7%) – țigani, 2 219 (0,5%) – polonezi, 1 113 – ruși-lipoveni, 681 – germani[38]. În sudul Bucovinei, ucrainenii constituiau majoritatea (circa 76%) doar în comuna Bălcăuți, de lângă orașul Siret. Proporția ucrainenilor era mai însemnată în comunele Ulma (44,2%), Izvoarele Sucevei (40,4%) și Moldova Sulița (24,7%), iar în alte patru comune (Brodina, Calafindești, Vatra Moldoviței și Mihăileni, ultima din județul Botoșani), circa 11–13% dintre locuitori s-au declarat ucraineni[39]. Satele cu numărul cel mai mare de ucraineni erau Negostina (1 325 de persoane), Bălcăuți (900), Brodina (858), Paltinu (476), Șerbăuți (423), Rogojești (367), Gropeni (357), Ulma (329), Moldova-Sulița (317), Costileva (267), Botoșănița Mare (267), Nisipitu (230)[40].

Polonezii locuiau mai compact în patru sate din zona Cacica, și anume: Solonețu Nou (612 sau 91,6% din total), Poiana Micului (445 – 48,7%), Pleșa (209 – 96,7%) și Cacica (298 – 21%). Satele Bulai (de lângă Suceava) și Vicșani (lângă Siret) erau populate parțial de polonezi. Satele Climăuți și Lipoveni erau locuite aproape exclusiv de ruși-lipoveni. Germanii mai locuiau răzleț în diferite sate, într-un număr ceva mai mare în câteva sate din sud-vestul județului Suceava. Cele mai mari comunități de țigani s-au consemnat în satele Voitinel, Pătrăuți, Scheia, Mitocul Dragomirnei, Chilișeni[41]. În anii 1989 și 1992, situația etno-demografică din spațiul Bucovinei se prezenta în felul următor:

Locuitorii din teritoriul istoric al Bucovinei, în anii 1989 şi 1992, după naționalități

Teritoriul	**Total**	**Români**	**Ucraineni**	**Ruși**	**Evrei**	**Polonezi**	**Alții**
Nordul Bucovinei	**656445**	107087 (16,3%)	471345 (71,8%)	52878 (8,1%)	16002 (2,4%)	4539 (0,7%)	4594 (0,7%)
Sudul Bucovinei	**500760**	479830 (95,8%)	10069 (2%)	1690 (0,3%)	237	2762 (0,6%)	6172 (1,2%)
Total Bucovina	**1157205**	**586917 (50,7%)**	**481414 (41,6%)**	**54568 (4,7%)**	**16239 (1,4%)**	**7301 (0,6%)**	**10766 (0,9%)**

Comparativ cu recensămintele din aprilie/septembrie 1941, numărul locuitorilor a crescut cu circa 200 de mii în nordul Bucovinei, respectiv cu circa

[38] Calculat după *Populația pe naționalități la recensămintele din perioada 1930–1992. Județe, municipii, orașe, comune (date reconstituite)*, București, 1994, p. 580–599.

[39] *Ibidem*, p. 582–585, 592–593, 598–599.

[40] https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

[41] Vezi harta etnică a teritoriului Bucovinei (1989 și 1992) la adresa http://historymaps.ro/?p=2510 (accesată la data de 20 ianuarie 2017).

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

180 de mii în partea de sud. În decurs de 50 de ani, s-a modificat semnificativ structura etnică a populației în ambele părți ale Bucovinei dezmembrate. În partea de nord, în intervalul 1941–1989, ponderea ucrainenilor a crescut de la 51–52%, la 71,8%, pe când proporția populației românești s-a diminuat de la 31,1%, la 16,3%. Numărul românilor din nordul Bucovinei s-a micșorat semnificativ și în cifre absolute (166 095 – ianuarie 1940; 141 898 – toamna anului 1941; 107 087 – 1989). În sudul Bucovinei, în perioada 1941–1992, proporția românilor a crescut de la 82,9%, la 95,8%, iar ponderea ucrainenilor s-a micșorat de la 4,3%, la 2%. În nordul Bucovinei locuiau, în 1989, și aproape 53 de mii de ruși, dintre care 45 865 în municipiul Cernăuți. În schimb, în decurs de jumătate de secol s-a redus semnificativ mai ales numărul evreilor din Bucovina.

În decurs de 50 de ani, numărul locuitorilor din teritoriul istoric al Bucovinei s-a mărit cu circa 380 mii de persoane (de la 777 044 – aprilie/septembrie 1941, la 1 157 205 – 1989/1992). În anul 1941, în teritoriul istoric al Bucovinei trăiau 407 653 (52,5%) de români, circa 256 800 (33%) de ucraineni și huțuli, 69 030 (8,9%) de evrei, 20 057 (2,6%) de polonezi, circa 9 600 de maghiari, 7 130 de germani, 2 678 de ruși-lipoveni, restul de alte etnii. În anii 1989 şi 1992, în același teritoriu locuiau 586 917 (50,7%) români, în partea de nord fiind divizați în 74 475 de români și 32 612 moldoveni, 481 414 (41,6%) ucraineni, 54 568 (4,7%) de ruși, 16 239 (1,4%) de evrei, 7 301 polonezi și 10 766 de alte naționalități.

Populația din teritoriul istoric al Bucovinei, după limba maternă, în anii 2001 şi 2002

Destrămarea Uniunii Sovietice în anul 1991 şi proclamarea independenţei Ucrainei au provocat şi noi evoluţii demografice în nordul Bucovinei. În ultimii ani ai perioadei sovietice, s-a intensificat emigrarea evreilor, în special din oraşul Cernăuţi. După destrămarea U.R.S.S., s-a diminuat semnificativ şi numărul ruşilor din regiune. Din cauza multiplelor probleme economice şi sociale, în această perioadă a scăzut natalitatea şi a crescut mortalitatea populaţiei, iar sporul natural a devenit negativ.

În intervalul 1989–2001, cea mai spectaculoasă reducere a populaţiei s-a înregistrat în oraşul Cernăuţi (de la 258 375 la 236 691, diminuare cu 21 684 de persoane), în principal din cauza emigrării unui număr mare de evrei şi ruşi din centrul regional, dar şi din cauza revenirii la sate a unor locuitori. Totodată, numărul locuitorilor a crescut în patru raioane cu populaţie românească (Storojineţ, Noua Suliţă, Hliboca şi Herţa), precum şi în raioanele Putila şi Vijniţa, din sud-vestul regiunii. În celelalte raioane s-a consemnat o reducere a populației[42].

[42] Constantin Ungureanu, *Populația Regiunii Cernăuți în 1989 și 2001 (evoluție numerică)*, în „Glasul Bucovinei". Revistă trimestrială de istorie și cultură, anul XVIII, nr. 2, 2011, p. 25–27.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

În raioanele cu populaţie românească, numărul locuitorilor a crescut cel mai mult, cu precădere în satele româneşti, şi s-a micşorat mai ales în satele ucrainene. Totuși, în intervalul 1989–2001, a continuat să scadă ponderea populației românești din regiunea Cernăuți. Aceste evoluții se explică prin asimilarea etnică și lingvistică a minorității românești din mai multe localități cu populație mixtă. Conform recensământului din anul 2001, din 919 028 de locuitori ai regiunii Cernăuți, 689 056 (75%) s-au declarat ucraineni, 181 780 (19,8%) – români (divizați oficial în 114 555 de români și 67 225 de moldoveni), 37 881 (4,1%) – ruși, 3 367 – polonezi, 1 483 – bieloruși, 1 443 – evrei, restul – alte naționalități[43].

În perioada 1989–2001, numărul ucrainenilor din regiunea Cernăuţi a crescut cu 22 961 de persoane, numărul românilor şi cel al moldovenilor s-a redus cu 3 056 de persoane (de la 184 836 în 1989, la 181 780 în 2001), numărul ruşilor s-a redus de la 63 066 în 1989, la 37 881 în 2001. Reducerea cea mai semnificativă s-a produs la evreii din nordul Bucovinei (de la 16 469 în 1989, la numai 1 443 în 2001)[44]. Faţă de anul 1989, ponderea populaţiei româneşti a crescut doar în raionul Herţa, s-a diminuat nesemnificativ în raioanele Noua Suliţă şi Storojineţ, dar s-a redus semnificativ în raionul Hliboca (de la 56,9%, la 51,4%). Lipsa învăţământului în limba maternă este cauza principală a asimilării etnice a locuitorilor români din satele cu populaţie mixtă, din centrele raionale sau din oraşul Cernăuţi.

În anul 2001, 98,5% ucraineni, 91,9% români, 91,6% moldoveni, 91,5% ruşi, 40,9% polonezi, 30,1% bieloruşi şi 20,7% evrei din regiune au recunoscut limba naţionalităţii lor drept maternă. Din 181 780 de români şi moldoveni din regiunea Cernăuţi, 170 018 (93,5% din total) au recunoscut româna sau „moldoveneasca” drept limbă maternă. Acest indicator era şi mai mare în raioanele Herţa (99,6%), Noua Suliţa (99,1%) şi Storojineţ (94,8%). În schimb, numai 88,8% dintre românii şi moldovenii raionului Hliboca şi doar 70% dintre cei care locuiau în oraşul Cernăuţi au recunoscut româna sau „moldoveneasca” ca limbă maternă[45]. Acest factor este cauza principală a reducerii mai accentuate, în perioada 1989–2001, a ponderii populaţiei româneşti din oraşul Cernăuţi şi din raionul Hliboca faţă de celelalte trei raioane cu populaţie compactă românească.

Deşi au trecut 15 ani de la realizarea primului recensământ ucrainean, date statistice privind structura etnică a populaţiei sunt disponibile doar pentru regiuni, raioane şi oraşe de subordine regională, nu şi pentru fiecare localitate. S-au publicat

[43] Ion Popescu, Constantin Ungureanu, *op. cit*., p. 269.

[44] Constantin Ungureanu, *Populația Regiunii Cernăuți între 1989 și 2001 (evoluție etnică și lingvistică)*, p. 150.

[45] Ion Popescu, Constantin Ungureanu, *op. cit*., p. 272, 295.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

doar date statistice privind numărul total al locuitorilor din fiecare sat[46]. Din cauza caracterului rezumativ al recensământului, structura etnică a populației din teritoriul istoric din nordul Bucovinei, pentru anul 2001, poate fi calculată cu greu. În schimb, pe site-ul cu privire la recensământul din Ucraina au fost plasate informaţii procentuale despre locuitorii din toate oraşele, comunele şi satele din Ucraina, după limba maternă, dar nu şi în cifre absolute[47]. Pe internet, există şi informaţii despre numărul total al locuitorilor din toate localităţile, conform recensământului din anul 2001[48], ceea ce ne permite să stabilim destul de exact numărul locuitorilor din orice regiune, raion sau localitate, după limba maternă.

După calculele noastre, în anul 2001, în localitățile din teritoriul istoric din nordul Bucovinei trăiau, după criteriul limbii materne, 644 447 de locuitori, inclusiv 504 436 (78,3%) de ucraineni, 80 131 (12,4%) de români, 14 839 (2,3%) de moldoveni, 40 638 (6,3%) de ruși, 1 456 de polonezi, 272 de evrei, 2 675 de alte etnii. În localitățile din nordul Bucovinei, vorbitorii de limbă română constituiau 87,3% în patru sate din raionul Herța, 47,7% – în 12 sate din Noua Suliță, 46,1% – în Hliboca (fără patru sate), 35,6% – în raionul Storojineț și doar 4,3% – în municipiul Cernăuți. Comparativ cu anul 1989, ponderea populației românești s-a micșorat într-un șir de sate cu populație mixtă din raioanele Hliboca și Storojineț. În anul 2001, vorbitorii de limbă română încă erau majoritari în Presecăreni (56,1%) și Molodia (55,5%), dar au devenit minoritari în Valea Cosminului (43,2%), Corcești (32,2%) sau Corovia (31,1%). Procentul românilor s-a redus semnificativ în centrele raionale Storojineț și Hliboca, dar și în satele Ceahor, Petriceanca, Camenca, Volcineții Vechi, Stârcea, Tărășeni, Gârbăuți, Slobozia (raionul Hliboca) sau Broscăuții Vechi, Broscăuții Noi, Banila, Davideni, Panca (raionul Storojineț)[49].

După prăbușirea regimului comunist din România, și în județul Suceava s-a înregistrat o reducere a numărului de locuitori, din cauza sporului natural negativ, dar și a emigrării unui număr mare de locuitori în alte țări, mai ales la munci sezoniere. În decurs de 10 ani, numărul locuitorilor județului Suceava s-a micșorat de la 701 830 (în 1992), la 688 435 (în 2002). Ca și în regiunea Cernăuți, numărul locuitorilor s-a diminuat mai ales în localitățile urbane, pe când la sate chiar s-a consemnat o ușoară creștere a numărului de locuitori.

---

[46] *Чисельність та територіальне розміщення населення Чернівецької області (за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року)*, Чернівці, Державний комітет статистики України, Чернівецьке управління статистики, 2003, p. 18–45.

[47] http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/nationality_population/?box=5.8W. Datele despre limba maternă a populației pentru fiecare localitate (în %) se regăsesc la rubrica Розподіл населення регіонів України за рідною мовою у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (accesat la data de 22 ianuarie 2017).

[48] http://pop-stat.mashke.org/ukraine-census-2001/total.htm (accesat la data de 22 ianuarie 2017).

[49] http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/nationality_population/?box=5.8W (accesat la data de 22 ianuarie 2017).

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

În anul 2002, în teritoriul istoric din sudul Bucovinei locuiau în total 486 185 de persoane, dintre care 198 772 (40,9%) în orașe și 287 413 (59,1%) în zona rurală. După naționalități, 464 078 (95,4%) erau români, 9 190 (1,9%) – ucraineni, 6 475 (1,3%) – țigani, 2 558 – polonezi, 1 544 – germani, 1 433 – ruși, 233 – maghiari, 104 – evrei. Totodată, după limba maternă, 471 167 (96,9%) se considerau români, 9 190 (1,9%) – ucraineni, 2 156 (0,4%) – polonezi, 1 314 – ruși, 1 030 – țigani, 718 – germani, 184 – maghiari, 31 – evrei[50]. Cele mai mari diferențe s-au înregistrat în cazul țiganilor, cei mai mulți dintre ei indicând româna drept limbă maternă.

În mai multe sate, locuite tradițional de ucraineni, s-au produs modificări procentuale față de anul 1992. Totodată, în două comune din zona muntoasă (la Izvoarele Sucevei și Ulma), ucrainenii au devenit majoritari. Potrivit recensământului din anul 2002, vorbitorii de limbă ucraineană erau majoritari în comunele Bălcăuți (72%), Izvoarele Sucevei (52,8%) și Ulma (60,9%), dar și în satul Rogojești (71,9%), care intră în componența comunei Mihăileni din județul Botoșani. Ucrainenii erau majoritari în patru sate (Bălcăuți, Negostina, Gropeni și Rogojești) situate în apropiere de orașul Siret, precum și în patru sate (Brodina, Ulma, Lupcina și Costileva) din zona de munte, la hotar cu Ucraina. În alte cinci sate din sudul Bucovinei (Bobeica, Ciumârna, Izvoarele Sucevei, Nisipitu și Vășcăuți), circa 26–33% dintre locuitori s-au declarat vorbitori de limbă ucraineană[51].

În sudul Bucovinei, există și câteva sate populate compact de polonezi sau ruși-lipoveni. Cei mai mulți polonezi trăiesc în apropiere de Cacica, în satele Pleșa (99,5%), Solonețul Nou (89,7%), Poiana Micului (50,3%) și Cacica (12,3%). Comunități mai mici de polonezi trăiesc în satele Bulai, Păltinoasa și Vicșani sau dispersat, în unele localități urbane. Lipovenii locuiesc tradițional în două sate, la Climăuți (la hotar cu Ucraina, lângă Fântâna Albă) și Lipoveni (comuna Mitocul Dragomirnei). Din 718 locuitori din sudul Bucovinei, care au indicat germana ca limbă maternă, 528 trăiau în șapte orașe.

Comparativ cu anul 1992, în sudul Bucovinei a crescut semnificativ numărul țiganilor (de la 3 576 la 6 475), dar numai 1 030 au declarat limba rromanes drept maternă. Cei mai mulți țigani, după limba maternă, au fost înregistrați în orașele Gura Humorului (217), Suceava (115) și Rădăuți (73), în satele Chilișeni (222), Bosanci (149), Moldova-Sulița (53), Sadova (38), Păltinoasa (32), Voitinel (32). Totuși, cele mai mari comunități de țigani trăiau atunci în satele Mironu (1 392), Voitinel (726), Pătrăuți (665), Vicovul de Sus (377), Humoreni (251), Voievodeasa (213), Dornești (162), dar aproape toți au indicat limba maternă română.

[50] Calculat după https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

[51] Calculat după https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

După calculele noastre, în anii 2001şi 2002, structura populației după limba maternă din spațiul Bucovinei se prezenta în felul următor:

Locuitorii din teritoriul istoric al Bucovinei, în anii 2001 şi 2002, după limba maternă

Teritoriul	Total	Români	Ucraineni	Ruşi	Polonezi	Evrei	Alţii
Nordul Bucovinei	**644447**	94970 (14,7%)	504436 (78,3%)	40638 (6,3%)	1456 (0,2%)	272	2675 (0,4%)
Sudul Bucovinei	**486185**	471167 (96,9%)	9190 (1,9%)	1314 (0,3%)	2156 (0,4%)	31	2327 (0,5%)
Total Bucovina	**1130632**	**566137 (50,1%)**	**513626 (45,4%)**	**41952 (3,7%)**	**3612 (0,3%)**	**303**	**5002 (0,4%)**

Comparativ cu anii 1989 şi 1992, numărul locuitorilor din spațiul Bucovinei s-a micșorat cu 26 573 de persoane (cu 11 998 în nord, respectiv cu 14 575 în sud). În nordul Bucovinei, în localități urbane trăiau 318 409 (49,4%) de locuitori, pe când în partea de sud, doar 198 772 (40,9%) de persoane. În decurs de un deceniu a continuat să se modifice structura etnică și lingvistică a populației din teritoriul istoric al Bucovinei. În anii 2001şi 2002, numărul românilor, după limba maternă, era cu 20 780 mai mic decât cel al etnicilor români din anii 1989 şi 1992. În același interval, numărul ucrainenilor (vorbitorilor de ucraineană) a crescut cu 32 212 persoane. În consecință, proporția românilor s-a micșorat (de la 50,7%, la 50,1%), iar a ucrainenilor a crescut (de la 41,6%, la 45,4%). S-a micșorat semnificativ numărul rușilor, polonezilor și, mai ales, al evreilor din teritoriul Bucovinei.

Cele mai importante modificări s-au produs în partea de nord a Bucovinei. În anul 1989, din 656 445 de locuitori din acest spațiu, 71,8% erau ucraineni, 16,3% – români (74 475 de români și 32 612 moldoveni), 8,1% – ruși, 2,4% – evrei, 0,7% –polonezi. În anul 2001, după criteriul limbii materne, deja 78,3% dintre locuitorii nordului Bucovinei se considerau ucraineni, doar 14,7% – români (80 131 au declarat româna și 14 839 ,,moldovenească" limbă maternă), 6,3% – ruși, 0,2% –polonezi. Numărul vorbitorilor de română s-a redus cel mai mult în orașul Cernăuți, în centrele raionale Storojineț și Hliboca, în mai multe sate cu populație mixtă. În sudul Bucovinei, dimpotrivă, în câteva comune și sate chiar a crescut proporția locuitorilor ucraineni, s-au menținut satele populate compact de polonezi și lipoveni, s-a consemnat o creștere importantă a numărului de țigani în mai multe localități.

Populația din spațiul Bucovinei după confesiuni

Evenimentele din anul 1940 și din timpul războiului au contribuit la modificarea structurii confesionale a populației Bucovinei. În anul 1940, au fost repatriați germanii, care erau catolici sau luterani, în 1941 s-au repatriat maghiarii, aproape toți fiind catolici; a plecat și o parte dintre polonezi. În timpul războiului și

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

în deceniile următoare s-a micșorat constant numărul evreilor. Deja în perioada comunistă, greco-catolicii din România, dar și din U.R.S.S., au fost presați să treacă la ortodoxism. Toate aceste evoluții au contribuit la creșterea ponderii populației ortodoxe din spațiul Bucovinei.

Recensămintele din anul 1941 nu oferă date mai concrete despre structura confesională a populației, dar este evident că în Bucovina a crescut semnificativ procentul populației ortodoxe. În septembrie 1941, în afară de românii și ucrainenii ortodocși, în spațiul Bucovinei trăiau circa 8,9% evrei, 2,6% polonezi, câteva mii de germani, lipoveni sau ucraineni greco-catolici. Restul populației, în jur de 85% din total, era reprezentată de credincioși ortodocși. După deportarea majorității evreilor în Transnistria, acest procent a devenit și mai mare. La sfârșitul anului 1941, în cinci județe din Bucovina mai locuiau circa 2,9% evrei, 2,4% polonezi, mai puțin de 1% germani și lipoveni, precum și câteva mii de ucraineni greco-catolici. Astfel, ortodocșii au ajuns să reprezinte peste 90% din populație.

Recensămintele din perioada comunistă din România, precum și cele din U.R.S.S. nu au înregistrat populația și după criteriul confesional. Din această cauză, este mai dificil de estimat structura confesională a populației din teritoriul istoric al Bucovinei în perioada respectivă. În anii 1989 şi 1992, în spațiul Bucovinei, în afară de români, ucraineni, ruși și țigani, care sunt ortodocși, mai trăiau 1,4% evrei, 0,6% polonezi și un număr mic de persoane de alte naționalități și confesiuni. Astfel, după estimările noastre, cel puțin 95% dintre locuitori erau de confesiune ortodoxă. Însă, în timp, un număr mare de ortodocși a trecut la diferite comunități neoprotestante, iar unii dintre aceştia se consideră atei ori fără apartenența la o religie. O estimare privind structura confesională a populației este posibilă doar pentru sudul Bucovinei, deoarece recensămintele din anii 1992 și 2002 au înregistrat locuitorii și după confesiuni.

În anul 1992, din 701 830 de locuitori ai județului Suceava, 635 623 (90,6%) erau ortodocși, iar alți 7 582 (1,1%) se considerau ortodocși de stil vechi. Peste un deceniu, în anul 2002, din 688 435 de locuitori din tot județul, doar 608 479 (88,4%) s-au declarat ortodocși. Timp de un deceniu, numărul total al locuitorilor s-a diminuat cu peste 13 mii, iar al ortodocșilor – cu peste 27 mii. În perioada respectivă, au crescut numeric comunitățile neoprotestante, în special penticostalii, adventiștii, baptiștii și creștinii după evanghelie. Deși în sudul Bucovinei a scăzut semnificativ numărul germanilor, polonezilor sau al evreilor, totuși, ortodocșii constituiau circa 90% din totalul populației. În anul 1992, doar în localitățile din spațiul istoric al sudului Bucovinei, din 500 760 de locuitori, 449 374 (89,7%) erau ortodocși, 1 015 – ortodocși de stil vechi, 8 805 (1,8%) – romano-catolici, 1 408 – greco-catolici, 1 354 – lipoveni, 256 – mozaici. În același teritoriu, trăiau atunci 26 989 (5,4%) de penticostali, 3 060 (0,6%) de adventiști,

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

2 410 (0,5%) baptiști, 1 968 (0,4%) de creștini după evanghelie[52]. Pentru anul 2002, datele statistice sunt disponibile doar pe comune și nu se poate realiza o estimare mai exactă pentru teritoriul istoric din sudul Bucovinei, dar este evidentă o creștere numerică și procentuală a comunităților neoprotestante.

În anul 2002, cele mai mari comunități de penticostali existau în municipiile Suceava (4 876) și Rădăuți (2 527), precum şi în comunele: Vicovu de Sus (2 751), Volovăț (2 596), Milișăuți (1 598), Cajvana (1 500), Marginea (1 463), Pătrăuți (1 369), Bosanci (1 205), Gălănești (1 200), Grănicești (1 146), Ipotești (987), Frătăuții Vechi (958), Udești (947), Frătăuții Noi (933) etc. Procentul cel mai mare de credincioși penticostali se consemna în comunele Volovăț (37,2%), Pătrăuți (31,7%), Grănicești (23,2%), Ipotești (21,7%), Frătăuții Vechi (20,7%), Cajvana (20,6%), Vicovul de Sus (19,5%), Gălănești (19,3%), Bosanci și Sucevița (19,2%), Milișăuți (18,9%), Mitocul Dragomirnei (17,6%), Brodina (17%), Frătăuții Noi (16,9%), Satu Mare (15,7%), Marginea (15,4%), Calafindești (14,5%)[53].

În număr mai mic, cele mai însemnate comunități de adventiști erau în Suceava (388), în comunele Milișăuți (504), Fundul Moldovei (265), Pătrăuți (239), Todirești (204), Moldovița (186). Cei mai mulți baptiști trăiau în Suceava (868) și Rădăuți (193), precum şi în comunele Ipotești (486), Calafindești (221), Vicovu de Sus (179), Pătrăuți (161), Bosanci (143), Șcheia (131). Cei mai mulți creștini după evanghelie locuiau în Suceava (844), Siret (130), dar şi în comunele Udești (557), Bălcăuți (152), Grănicești (129)[54].

Acești credincioși neoprotestanți sunt foști ortodocși, care au trecut, cu timpul, la aceste comunități creștine, reducându-se, astfel, constant procentul ortodocșilor din sudul Bucovinei. În anul 2002, într-un șir de comune mari, cu populație aproape exclusiv românească, ortodocșii constituiau mai puțin de 85% din populație. Comunele cu procentul cel mai mic de ortodocși erau Pătrăuți (58,2%), Volovăț (62,5%), Ipotești (66,3%), Mitocul Dragomirnei (71,6%), Grănicești (72,2%), Frătăuții Vechi (72,5%), Gălănești (73,3%), Sucevița (73,7%), Milișăuți (74,8%), Udești (76,5%), Bosanci (77,8%), Cajvana (79%), Vicovu de Sus (79,1%), Frătăuții Noi (79,6%), Brodina și Calafindești (80,2%), Satu Mare (80,4%), Marginea (83,1%), Dornești (83,6%), Arbore (84%)[55]. Comunele menționate se află în nordul județului (în zona Rădăuților) sau în apropiere de Suceava.

---

[52] Calculat după https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

[53] Calculat după https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

[54] https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

[55] Calculat după https://web.archive.org/web/20160118230223/http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm (accesat la data de 16 ianuarie 2017).

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)

Procese asemănătoare au loc și în localitățile din nordul Bucovinei. Mai ales în satele românești din raioanele Hliboca și Storojineț, mulți locuitori sunt baptiști, penticostali, adventiști sau martori ai lui Iehova. Însă, din cauza lipsei unor statistici ale populației după confesiuni, este mai dificil de realizat estimări exacte despre structura confesională a populației din partea de nord a Bucovinei.

BDD-A32762 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:02 UTC)